

מראי מקומות - ראש השנה

כג.

- א.** וליעביד אמלא וכו' משום ביטול מלאכה לעם שני ימים פירש רש"י שהוא ביטול מלאכה לעם בראש השנה, והתוספות פירשו שכוונת הגמרא לראש חודש ממש, שלא היו רגילין לעשות מלאכה בראש חודש. וכתב הטורי אבן, שרש"י לא פירש כתוספות, משום שהוקשה לו, מדוע לא יעשו משואות אלא למלא, ולא יעשו בלילה אחר ראש חודש, דהיינו ליל ל"ב, אלא בליל ל"א, ויקבעו שזוהו הסימן, ועל ידי זה יהא סימן על המלא ואין כאן ביטול מלאכה לעם שני ימים. ועל זה תירץ רש"י, שמדובר בראש השנה, שאי אפשר להשיא משואות בליל ראש חודש, משום שהוא יום טוב.
- ובערוך לנר הקשה, מדוע אין יכולים להדליק המשואות ביום טוב, הרי אין לך צורך יום טוב גדול מזה, ומתוך שהותרה לצורך אוכל נפש הותרה גם שלא לצורך אוכל נפש. וכתב, שגם בירושלמי משמע שאסור להשיא משואות ביום טוב, והניח טעם הדבר בצריך עיון.
- ובשקל הקודש (ג', ח' בבאור ההלכה) תירץ, שלצורך המשואות היו עושים מלאכות נוספות, לקצוץ הארזים, ולקשור המשיחות, ובמלאכות אלו אין אומרים מתוך, ולכך לא היו משיאים משואות ביום טוב.
- ב.** ונטלו חלא ושדי אבראי פירש העיין יעקב, שבא לרמוז על ישראל שנמשלו כחול הים, ואף ששונאי ישראל משליכין את החול לחוץ, אינם יכולים לעקור שורשן של ישראל, וזהו מה שכתוב 'וצי אדיר לא יעברנו כי ד' שופטינו'.
- ג.** כל הלומד תורה ואינו מלמדה דומה להדס במדבר פירש המהרש"א, לפי שההדס רומז בריחו על בעלי תורה, וזה הלומד ואין ריח תורתו יוצא לאחריים, הרי הוא דומה להדס במדבר, שאין מי שיהנה מריחו.
- ד.** כל הלומד תורה ומלמדה במקום שאין ת"ח דומה להדס במדבר פירש המהרש"א שכיון שאין הדסים מצויים במדבר, חביבים הם, וזה חביב כמותם. והבן יהוידע פירש שלפי הלשון הראשון 'מדבר' הוא מקום שאין עוברים ושבים, ולכן אין נהנים ממנו. אבל לפי הלישנא בתרא 'מדבר' היינו מקום הפקר לרבים, שכל קרקע שהיא חוץ מגנות ופרדסים הרי היא רשות הרבים שהיא מדבר, ובזה הכל נהנים ממנו, כי הנטוע בתוך הגינה, אין מי שיכול ליכנס שם כדי שיהנה, שהרי היא רשות היחיד, ורק במקום הפקר יכולים הכל ליהנות ממנו.